

**Bo'lajak tarbiyachilarning o'z-o'zini rivojlantirish faoliyatini
takomillashtirishda o'qituvchining mashg'ulotlarini kreativ ruhda tashkil
etishining ahamiyoti**

Sultonova Nilufar Raxmatullayevna
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Sirtqi bo'lim Maktabgacha va boshlang'ich
yo'nalishlarida masofaviy ta'lim kafedrası
stajyor-o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kreativlikning mohiyati, shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi ijtimoiy omillar, bo'lajak mutaxasislarning ta'lim-tarbiyaviy faoliyatga kreativ yondashuvi, kreativ o'qitishning strategiya va metodlari, kreativ fikrlashga o'rgatish, talabalarning kreativ yondoshuv asosida o'z-o'zini rivojlantirishni takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari, bo'lajak mutaxasislarining kreativligiga oid ma'lumotlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: kreativ yondoshuv, potensial kreativlik, faoliyatdagi kreativlik, o'z-o'zini rivojlantirish, bo'lajak mutaxasislar, ijodkorlik.

Аннотация: В данной статье рассмотрены сущность творчества, социальные факторы, влияющие на развитие творческих качеств человека, творческий подход будущих специалистов к учебной деятельности, стратегии и методы творческого обучения, обучения творческому мышлению, саморазвитию учащихся на основе творческий подход Освещены научно-теоретические основы совершенствования саморазвития, сведения о творчестве будущих специалистов.

Ключевые слова: творческий подход, творческий потенциал, творчество в деятельности, саморазвитие, будущие специалисты, креативность.

Abstract: In this article, the essence of creativity, social factors affecting the development of creative qualities in a person, the creative approach of future specialists to educational activities, strategies and methods of creative teaching, teaching creative thinking, students' self-development based on a creative approach The scientific-theoretical foundations of improving self-development, information about the creativity of future specialists are covered.

Key words: creative approach, potential creativity, creativity in activity, self-development, future specialists, creativity.

Jahon miqyosida yoshlarning iqtidori, qiziqishlari, qobiliyatlarini inobatga olgan holda bo`lajak mutaxasislarda mustaqillikni, ijtimoiy mas`uliyatni hamda o`z-o`zini rivojlantirish faoliyatining pedagogik, mexanizmlarini takomillashtirish, ijodiy intilishni qo`llab – quvvatlash, bo`lajak mutaxasislarda kreativ yondoshuv texnologiyalarini ishlab chiqish muhim ahamiyot kasb etmoqda. Hozirgi kunlarda jadallik bilan taraqqiy etayotgan davr oliy ta`lim tizimini dunyo talablariga yanada moslashtirish, sohaga yangi innovatsion pedagogik texnologiyalarni tadbiq qilinishini, o`qitishning zamonaviy usullarini qo`llashni talab etmoqda.

Ayni shu jihatlarni hisobga olinib, O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning ta`lim tizimining islohotiga qaratilgan qator farmon va qarorlari qabul qilindi. Xususan, yurtboshimizning “O`zbekiston Respublikasi oliy ta`lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to`g`risida”gi Farmoni va O`zbekiston Respublikasining “Ta`lim to`g`risida”gi (23.09.2020y, № O`RQ-637) qonuni bu borada alohida ahamiyotga molikdir.

2018-yil 5-iyundagi “Oliy ta`lim muassasalarida ta`lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta`minlash bo`yicha qo`shimcha chora-tadbirlar to`g`risida”gi Prezidentimizning qarorida “Mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda oliy ta`lim muassasalarining ishtiroki hamda tashabbuskorligini oshirish, professor – o`qituvchilarning bilim va pedagogik mahorati monitoringini yurutish” vazifasi belgilandi.

Kreativ yondashuv asosida bo`lajak mutaxasislarda o`z-o`zini rivojlantirish darajasi xususiyatlari va omillarini aniqlashga, shu yo`l orqali oliy ta`lim muassasalarida sohaga oid ta`lim sifatini oshirishga qaratilgan bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O`zbekiston Respublikasi Prezidentining “O`zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta`lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to`g`risida”gi PQ-595-sonli qolaversa, “Maktabgacha ta`lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to`g`risida”gi PQ-3261-sonli qarorlarida, “Maktabgacha ta`lim tizimiga maktabgacha ta`lim tizimini xodimlarini tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, tanlab olishni joriy

etish”, O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning asosiy prinsiplari”da “Maktabgacha ta’lim tashkilotlari pedagog xodimlarining huquq va majburiyatlari”da, “Pedagogning kasbiy standarti”da va O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi (takomillashtirilgan ikkinchi nashr)da belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ahamiyotlidir.

Kreativlik haqida so‘z borar ekan, ho‘sh kreativlik o‘zi nima? Bo‘ljak mutaxasislarni o‘z kasbining mohir egasi bo‘lib yetishishida kreativlikning ahamiyoti qanday?

Kreativlik (lot., ing. “create” – yaratish, “creative” yaratuvchi, ijodkor) – individning yangi g‘oyalarni ishlab chiqarishga tayyorlikni tavsiflovchi hamda mustaqil omil sifatida iqtidorlikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobiliyati ma‘nosini ifodalaydi. Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, his-tuyg‘ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo‘ladi. Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlarini tavsiflaydi. Shuningdek, kreativlik iqtidorning muhim omili sifatida aks etadi. Qolaversa, kreativlik zehni o‘tkirlikni belgilab beradi. Kreativlikka P.Torrens shunday ta‘rif beradi: muammoga yoki ilmiy farazlarni ilgari surish; farazni tekshirish va o‘zgartirish; qaror natijalarini shakllantirish asosida muammoni aniqlash; muammo yechimini topishda bilim va amaliy harakatlarning o‘zaro qarama-qarshiligiga nisbatan ta‘sirchanlikni ifodalaydi. Patti Drapeau kreativ fikrlash, eng avvalo, muayyan masala yuzasidan har tomonlama fikrlash sanaladi. Har tomonlama fikrlash talabalardan o‘quv topshirig‘i, masalasi va vazifalarini bajarishda ko‘plab g‘oyalarga tayanishni talab etadi. Bundan farqli ravishda bir tomonlama fikrlash esa birgina to‘g‘ri g‘oyaga asoslanishni ifodalaydi. Mushohada yuritishda masala yuzasidan bir va ko‘p tomonlama fikrlashdan birini inkor etib bo‘lmaydi. Binobarin, bir va har tomonlama fikrlash kreativlikni shakllantirishda birdek ahamiyat kasb etadi deb ta‘kidlaydi.

Innovatsion ta‘lim sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalar nutq madaniyatini shakllantirish, ta‘lim menejerining kasbiy kompetentligi va kreativligi rivojlantirish masalalari O.Musurmanova, S.Xujaynazarova, S.Begmatova, K.Riskulova, Z.Muradova, M.Usmonboyeva, D.Sayfurov, A.To‘raev tomonidan ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan.

Mustaqil davlatlar hamdo‘stligi (MDH) mamlakatlari olimlaridan A.Aksenova, A.V.Morozov, D.V.Chernilevskiy, N.Veraks, N.A.Alekseev, Yu.K.Kruglova, K.G.

Krechetnikov kreativ yondashuv asosida ta'lim sifat va samaradorligini rivojlantirish masalalari bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borganlar. Ta'lim jarayonida ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishning omillari M.M.Zinovkina, A.V.Morozov, D.B.Chernilevskiy, V.N.Drujinin va boshqa olimlar tomonidan o'rganilgan bo'lsa, ijod qilishning psixologiya xususiyatlariga qaratilgan konseptual nazariyalar Y.A.Ponomarev, A.N.Leontev, A.V.Morozovlar tomonidan yaratilgan. Ijod mezonlari, uning psixologik mehanizmlari, ijodiy tafakkurning rivojlanish texnikasi va boshqalarning ishlarida tadqiq etilgan D.B.Bogoyavlenskaya ishlarida ijod tahlili birliklari belgilangan.

Mamlakatimizda bugungi kunga kelib har bir sohada yangiliklar kuzatilayotgan bir paytda albatta, oliy ta'lim tizimida ham albatta yangicha islohotlar, innovatsiyalar qo'llanilmoqda. Bu o'z o'rnida o'qituvchining metodik tayyorgarigiga va mashg'ulotlarni kreativ ruhda tashkil etilishi, faoliyatga kreativ yondashgan holatda turli usul va vositalarni amaliy faoliyatda qo'llay olishlari va ularni kasbiy kompetensiyalarini o'sishiga olib keladi.

Jamiyatimizni ravnaqi yo'lida shaxsning kreativ qobiliyati va iqtidori, intellektini har tomondan namoyon etish uchun imkoniyatlar yaratibgina qolmay balki, shaxsdagi ruhiy va intellektual, ma'naviy salohiyatini to'la namoyon bo'lishini talab qiladi. Bugungi kunga kelib shaxslar o'rtasidagi intellektual farqlar mavjud bo'lish bilan birga, bir qator ijodiy va tashkilotchilik hamda liderlik qobiliyatlaridagi shaxsning umumiy tafakkuridagi farqlarga ham katta ahamiyot berish darkor. Bu ta'lim sohasidagi ko'pgina masalalarni hal etish uchun muhim ahamiyatga egadir. Bunday masalalar sirasiga bo'lajak mutaxasislarni fikrlash va o'qitish, ularni ta'lim va tarbiya, ko'pchilik esa ijtimoiy va kasbiy sohada takomillashishi kabilarni kiritish mumkin. Ma'lumki har qanday mamlakatning yuksalishi, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy barqarorligi uning fuqarolarining aqliy va axloqiy salohiyatini qay darajada rivojlanganligi bilan bog'liq. Bo'lajak mutaxasislarning o'quv-tarbiyaviy faoliyatining sifat va samaradorligiga erishishda o'qituvchilarning ijodkor bo'lishlari taqozo etiladi.

Kreativ ta'lim guruhda bo'lajak mutaxasislarning o'zaro bir-biri bilan do'stona raqobatini vujudga keltiradi, bilish quvonchi, o'zidagi ijodiy qobiliyatning qay darajadiligini xis qiladi, o'ziga va o'z bilim darajasiga ishonch paydo bo'lishi, o'zaro xamjihatlikka asoslangan qulay ijtimoiy-psixologik muhit yaratish imkonini beradi. Kreativ ta'limga yo'nalgan noodatiy darslar talabalarning ta'lim-tarbiya

olish motivlarini sayqallaydi qolaversa, o‘quv-tarbiya faoliyatlarini insonparvarlashtirish tamoyillarini amalda joriy etgan holda yuqori ko‘rsatgichlarga erishishni ta‘minlaydi.

Yaxshi bilamizki, har bir kasb o‘z mazmuniga maxsus yondashuvni va kasbiy faoliyatning u yoki bu funktsional vazifasiga ko‘ra maxsus shakllanishini talab qiladi. Shu jumladan pedagogik faoliyat pedagog-o‘qituvchilarning fikrlashiga alohida talab hamda normalar qo‘yadi. Negaki, o‘qituvchining mustaqil fikrlash darajasi uning o‘quvchi va talabalari mustaqil o‘y-fikrlarini yuzaga chiqaradigan asosiy omildir.

Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak mutaxasislarni kreativ fikrlashga o‘rgatish, ularda kreativ tafakkurni shakllantira olish uchun avvalo o‘qituvchining o‘zi kreativ, ijodkor bo‘lishi lozim. Agar-da, uning o‘zi kreativlik sifatlariga ega bo‘lmasa, u holda qanday qilib, talabalarni kreativ o‘ylashga, fikrlashga o‘rgata oladi. Chiqariladigan yagona xulosa quyidagicha: O‘qituvchining o‘zi kreativ, ijodkor bo‘lsagina, talabalari ham shunday bo‘la oladi deb ayta olamiz. O‘qituvchining ijodkor va kreativ bo‘lishi yoki bo‘lmasligi emas, balki darslarni ijodkorlik, kreativlik ruhida tashkil etishi, yangi g‘oyalarni, yangicha metodlarni ta‘lim faoliyatida qo‘llay olishiga intilishida muhim deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida” gi qonuni 23.09.2020-yil, O‘RQ-637-son
2. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta‘lim va tarbiya to‘g‘risida”gi qonuni. 2019-yil 16-dekabr.
3. Kamoldinov M, Vaxobjonov B, Innovatsion pedagogik texnologiya asoslari. T.: Talqin. 2010 y. b-128.
4. Xasanboyev J.Y. va boshqalar. Maktabgacha pedagogika. O‘quv qo‘llanma.- T., “Fan”.2006
5. Sultanova G.A. Pedagogik mahorat. O‘quv-metodik qo‘llanma. TDPU.T., 2005.
6. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. O‘quv qo‘llanma. – T.: “IQTISOD-MOLIYA” 2009, b-270.

7. Kaldibekova A.S., Xodjaev B.X. Talabalarning bilish faolligini oshirish yo‘llari – T.: TDPU, 2006.
8. А. В. Морозов, Креативная педагогика и психология: учебное пособие. – М.: Академический Проект. 2004. 2-е изд., испр. и доп. – 560 с.
9. К.А. Muslimov, Sh.S. Sharipov, M. Qodirov. "Technical creativity and design". - T.: "TDPU", 2010. -180 b.
10. 2.Sh. Sharipov, N. Muslimov. "Technical creativity and design". - T.: 2011. – 144 b.
11. Башмаков А. И. и др. Креативная педагогика. Методология, теория, практика. -М. 2012. – 320 с.

Research Science and
Innovation House

